

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Kuzmin Eduard

TOWARDS THE DESIGN OF A SYSTEM OF PUNISHMENTS IN INTERNATIONAL CRIMINAL LAW	233
---	-----

Мануйлова Катерина Вікторівна

ЮРИСДИКЦІЙНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	235
---	-----

Цибульська Ольга Юрійвна

ЩОДО ПИТАННЯ НЕДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЧЕРЕЗ РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	238
--	-----

Войтович Павло Петрович

ПРАВО НА УЧАСТЬ ЯК ШЛЯХ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.	241
---	-----

Hryb Anna

INTERNATIONAL PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THE INFORMATION SOCIETY	244
---	-----

Плотніков Олексій Вікторович

УХВАЛЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ДЕЯКІ ВИДИ ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ КРОК В ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ ОЗБРОЄНЬ В БОЙОВИХ ДІЯХ.	247
--	-----

Федорова Тетяна Сергіївна

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО У СУЧАСНИХ ВИКЛИКАХ УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	250
--	-----

Hrebeniuk Dmytro

THE DISCUSSION AROUND THE DEFINITION OF «EUROCRIME»	252
---	-----

Бірюков Руслан Миколайович

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОТОКОЛІВ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЄВРОПОЛ	255
---	-----

Бондарюк Ольга Олегівна

ПРОБЛЕМАТИКА В ПРОЦЕДУРІ ПОВЕРНЕННЯ ВИКРАДЕНИХ ДІТЕЙ НА ПОСТІЙНЕ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ	258
---	-----

Галат Владислав Ігорович

ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	262
---	-----

Жакун Маргарита Юріївна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ: СИНЕРГІЯ ВОЄННОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	265
---	-----

Івахненко Єлизавета Олександрівна

ДО ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ КІБЕРПРОСТОРУ ТА МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ	269
--	-----

Марченко Дмитро Вікторович

ЕЛЕКТРОННІ ДОГОВОРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ФОРМИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ	271
--	-----

Омельченко Іван Ігорович

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	274
---	-----

Островерхий Олександр Олександрович

МЕХАНІЗМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.	279
---	-----

Раздорожний Герман Юрійович

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ АДВОКАТІВ	281
---	-----

Редченко Ярослав Олександрович

ЕМІСІЯ ТА ОБІГ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ: ПОРІВНЯННЯ МІСА ТА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ...	284
---	-----

12. De Guzman M. M. Harsh Justice for International Crimes? *The Yale Journal of International Law*. 2014. Vol. 39. P. 1–35.

13. Harmon M. B., Gaynor F. Ordinary Sentences for Extraordinary Crimes. *Journal of International Criminal Justice*. 2007. Vol. 5. Iss. 3. P. 683–712.

Ключові слова: міжнародні злочини, покарання, покарання за міжнародні злочини, міжнародне кримінальне право, система покарань у міжнародному кримінальному праві, покарання та призначення покарання.

Keywords: international crimes, punishment, punishment for international crimes, international criminal law, system of punishments in international criminal law, penalties and sentencing.

Мануїлова Катерина Вікторівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри міжнародного та європейського права,

кандидат юридичних наук, доцент

ЮРИСДИКЦІЙНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Збройні конфлікти сучасності, незважаючи на розвиток міжнародних механізмів запобігання та регулювання воєнних дій, продовжують залишатися однією з основних загроз для дотримання прав людини, особливо щодо найбільш уразливих категорій населення – дітей. В умовах воєнного часу діти зазнають множинних видів насильства, втрачають доступ до освіти, медичної допомоги, житла та інших соціальних благ, стаючи жертвами примусового переміщення, експлуатації та, в окремих випадках, участі у збройних формуваннях.

За даними міжнародних організацій, десятки тисяч дітей у всьому світі були насильно залучені до діяльності озброєних формувань. Приблизно 250 мільйонів дітей проживають на територіях, охоплених збройними конфліктами. Неповнолітні не лише використовуються як солдати, але й змушені виконувати функції інформаторів, посильних, мародерів, шпигунів, а також ставати жертвами трудової експлуатації, домашнього насильства та сексуального рабства. Така практика грубо порушує основоположні міжнародно-правові норми та становить серйозну загрозу фізичному і психічному здоров'ю дітей, їхньому розвитку та майбутньому [1].

У відповідь на ці виклики міжнародне співтовариство розробило низку правових механізмів, покликаних забезпечити захист дітей під час збройних конфліктів. Зокрема, Конвенція ООН про права дитини [2] та її Факультативний протокол щодо участі дітей у збройних конфліктах прямо забороняють використання осіб, які не досягли 18-річного віку, у збройних формуваннях [3]. Крім того, Женевські конвенції [4] та Додаткові протоколи [5] до них встановлюють

обов'язки держав і воюючих сторін щодо особливого захисту дітей як однієї з найуразливіших категорій цивільного населення. Ці документи встановлюють міжнародно-правові стандарти, які забезпечують безпосередній захист дітей у ході воєнних дій, так і їх соціальну підтримку та реабілітацію у постконфліктний період. Незважаючи на наявність міжнародно-правових норм, проблема залишається актуальною, що вимагає посилення механізмів контролю за їх дотриманням, притягнення винних до відповідальності та створення ефективних програм реабілітації й реінтеграції постраждалих дітей.

Рада Безпеки ООН приділяє особливу увагу п'яти типам серйозних порушень прав дітей у ситуаціях збройного конфлікту. До них, окрім залучення та використання дітей у воєнних діях, належать такі злочини: вбивства та тілесні ушкодження неповнолітніх, сексуальне насильство, зокрема зґвалтування, атаки на навчальні й медичні установи, а також на осіб, які підлягають захисту в цих закладах, викрадення дітей та перешкоджання доступу до гуманітарної допомоги. Виявлення, фіксацію й звітування про ці порушення забезпечує спеціально створений механізм моніторингу та звітності. Цей механізм працює в тісній співпраці з міжнародними та регіональними організаціями, а також із представниками урядів країн, де відбуваються збройні конфлікти. Він забезпечує постійний збір доказів, розслідування порушень і надання рекомендацій щодо їх попередження та запобігання.

Для досягнення ефективного захисту прав дітей в умовах збройних конфліктів, механізм також включає програму для підтримки жертв таких порушень, яка має на меті забезпечення їхнього доступу до медичної допомоги, психологічної реабілітації та соціальної інтеграції. Це важливий крок для створення безпечного середовища для дітей, постраждалих від війни. Крім того, Рада Безпеки ООН активно працює над посиленням тиску на держави та збройні групи, аби забезпечити дотримання міжнародних норм і припинення практик, що порушують основні права дитини. Завдяки цьому підходу, міжнародна спільнота має змогу не лише виявляти порушення, але й активно сприяти процесу примусу до відповідальності осіб, що скоюють такі злочини, а також підтримувати зусилля щодо надання допомоги тим, хто постраждав від таких злочинів.

Міжнародне кримінальне право визнає такі дії, як зґвалтування, сексуальне рабство, примус до проституції, вагітності або стерилізації, а також інші тяжкі форми сексуального насильства, злочинами проти людяності та воєнними злочинами. Міжнародний кримінальний суд (МКС) розглядає випадки сексуального насильства та жорстокого поводження з неповнолітніми дівчатами, яких примусово залучили до збройних формувань, як серйозні порушення міжнародного гуманітарного права. Водночас Римський статут МКС не надає йому повноважень судити осіб, які не досягли 18 років, що означає – неповнолітні не можуть бути притягнуті до відповідальності перед цим судом за воєнні злочини, злочини проти людяності чи акти геноциду [6].

Міжнародна спільнота активно працює над покращенням механізмів захисту прав дітей, оскільки збройні конфлікти все частіше призводять до залучення неповнолітніх до бойових дій, сексуального насильства та інших форм експлуатації. Як зазначалось, одним з основних інструментів для захисту дітей є Конвенція ООН про права дитини [2], яка закликає всі країни забезпечити їхній захист від насильства та зловживань. Більш того, резолюції Ради Безпеки ООН, зокрема, визначають використання дітей в збройних конфліктах як серйозне порушення міжнародного гуманітарного права, зобов'язуючи держави притягувати до відповідальності тих, хто вербує або використовує неповнолітніх у війнах.

Проте, незважаючи на ці прогресивні норми, існує нагальна потреба у зміцненні правових засад для притягнення до відповідальності осіб, які використовують неповнолітніх для воєнних цілей. Одним із найбільших викликів є відсутність єдиного підходу до юридичної відповідальності в різних країнах, що дозволяє зловмисникам уникати покарання за свої злочини. Також існують проблеми із забезпеченням справедливості у випадках, коли неповнолітні учасники конфліктів стають жертвами, а не злочинцями, але через їхню участь у бойових діях вони часто опиняються в правовій невизначеності.

Зокрема, вимагається удосконалення міжнародних механізмів судочинства, таких як Міжнародний кримінальний суд, щоб він міг більш ефективно розслідувати злочини, скоєні проти неповнолітніх, а також забезпечити можливість притягнення до відповідальності тих, хто безпосередньо залучає дітей до бойових дій. Крім того, важливо розвивати програми для реабілітації дітей-солдатів, що включають психосоціальну підтримку, освіту та соціальну інтеграцію. Для цього необхідно створити відповідні інфраструктури в постраждалих країнах, що гарантують відновлення прав неповнолітніх жертв конфліктів.

Таким чином, лише за умови комплексного підходу до правового захисту, реабілітації та судового переслідування осіб, які використовують дітей для збройних конфліктів, міжнародна спільнота може забезпечити належний захист прав дітей у цих складних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Vandenhole W. The Law on Children and Armed Conflict. URL: <https://warchildhood.org/children-and-armed-conflict-legal-framework/>
2. Конвенція ООН про права дитини. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
3. Факультативний протокол щодо участі дітей у збройних конфліктах. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text
4. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 8 червня 1977 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199?find=1&text=права+дітей#Text

6. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588?find=1&text=засудження+осіб+які+не+досягли+18+віку#Text

Ключові слова: права людини, міжнародні механізми, Міжнародний кримінальний суд, збройні конфлікти, неповнолітні, захист прав дітей.

Keywords: human rights, international mechanisms, International Criminal Court, armed conflicts, minors, protection of children's rights.

Цибульська Ольга Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ПИТАННЯ НЕДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЧЕРЕЗ РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

В продовження теми цифровізації адвокатської діяльності, висвітленої в 2024 р. в межах наукових тез під назвою «Щодо питання діджиталізації адвокатської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції» [1], доцільним є відзначити, що цифровізація набуває таких тенденцій, які не можна назвати позитивними для адвокатів, які відносять себе за віросповіданням до християн Східного обряду.

Так, ухвалою КЦС ВС від 12 березня 2025 року залишено без руху касаційну скаргу адвоката ____ ..., в інтересах ____... на постанову Одеського апеляційного суду від 28.11.2024 р. по справі № 523/14982/23 та встановлено можливість надати суду касаційну скаргу з усуненими недоліками протягом 10 днів з дня її отримання. Серед недоліків було відзначено, що подано необґрунтовану заяву про неможливість адвокатом мати особистий кабінет в електронному судочинстві на підставі релігійних переконань [2].

Доцільним є відзначити, що абз. 3 ч. 6 ст. 14 ЦПК України містить норму, згідно з якою реєстрація електронного кабінету у Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі для адвокатів є обов'язковою. Зазначені вимоги не застосовуються за умови, якщо адвокат заявив про такі обставини одночасно із поданням відповідного документа шляхом подання окремої обґрунтованої письмової заяви» [3].

КЦС ВС в ухвалі від 12 березня 2025 року по справі № 523/14982/23, в свою чергу, зазначив, що заява є необґрунтованою, разом із тим не зазначив, які об-